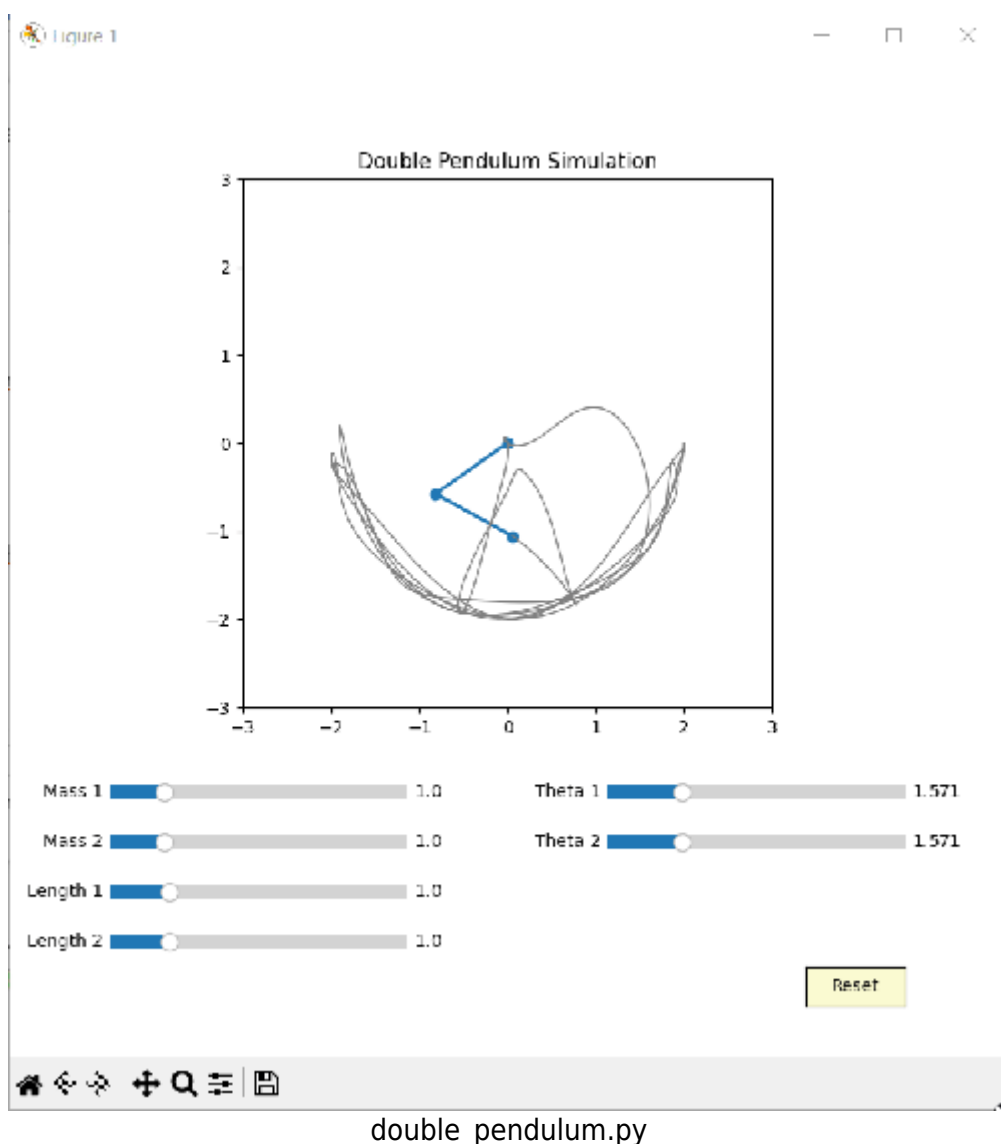

Symulator Wahadła Podwójnego

To nie jest zwykłe wahadło — to **wahadło podwójne** (ang. `_double pendulum_`), jeden z najprostszych układów fizycznych pokazujących zjawisko **deterministycznego chaosu**. Dwa ramiona, dwie masy, grawitacja — a efekt to piękny, nieprzewidywalny taniec, w którym drobna zmiana kąta startowego potrafi całkowicie zmienić przyszły ruch.

Zobacz więcej:

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Chaos_deterministyczny Chaos deterministyczny]

[https://en.wikipedia.org/wiki/Double_pendulum Double Pendulum (Wikipedia)]

Co tu się właściwie dzieje?

Układ składa się z dwóch punktowych mas zawieszonych na nierozciągliwych prętach. Ruch opisuje się czterema zmiennymi:

- θ_1 – kąt pierwszego ramienia względem pionu,
- θ_2 – kąt drugiego ramienia względem pionu,
- $\dot{\theta}_1$ – prędkość kątowa pierwszego wahadła,
- $\dot{\theta}_2$ – prędkość kątowa drugiego wahadła.

Równania ruchu pochodzą z zasad dynamiki Newtona albo bezpośrednio z mechaniki Lagrange'a:

$$\begin{aligned} \ddot{\theta}_1 &= \frac{m_2 l_2 \dot{\theta}_2^2 \sin \delta - (m_1 + m_2) g \sin \theta_1}{(m_1 + m_2) l_1 - m_2 l_1 \cos^2 \delta} \\ \ddot{\theta}_2 &= \frac{-(m_1 + m_2) l_1 \dot{\theta}_1^2 \sin \delta + (m_1 + m_2) g \sin \theta_1 \cos \delta - m_2 l_2 \dot{\theta}_2^2 \sin \delta \cos \delta - (m_1 + m_2) g \sin \theta_2}{l_2 \left(l_1 - m_2 l_1 \cos^2 \delta \right)} \end{aligned}$$

Wygląda dziko? Tak właśnie wygląda fizyka nieliniowa :)

Ruch symulowany jest numerycznie (metodą Rungego-Kutty) i animowany z pomocą biblioteki **matplotlib** w Pythonie. Kod pozwala interaktywnie zmieniać:

- masy obu odważników,
- długości ramion,
- kąty początkowe.

Każde kliknięcie to nowy dziwny świat trajektorii.

Matematyczne zaplecze: Runge-Kutta i mechanika Lagrange'a

Zanim komputer może cokolwiek zasymulować, potrzebujemy dwóch rzeczy: **modelu fizycznego** (czyli równań) i **metody ich rozwiązania** (bo ręcznie nikt nie będzie liczył setek tysięcy kroków). Dla naszego podwójnego wahadła: - model daje nam **mechanika Lagrange'a**, - rozwiązanie zapewnia **metoda Rungego-Kutty 4. rzędu** (RK4).

—

Mechanika Lagrange'a

Zamiast klasycznych sił z II zasady Newtona, Lagrange korzysta z zasad energii. Definiujemy tzw. **Lagrangian**:

$$L = T - V$$

Gdzie: - T – energia kinetyczna układu, - V – energia potencjalna.

Dla układu o współrzędnych uogólnionych q_i , równania ruchu wyprowadza się z tzw. **równań Lagrange'a**:

$$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{q}_i} \right) - \frac{\partial L}{\partial q_i} = 0$$

W naszym przypadku współzrędnymi uogólnionymi są kąty: $(q_1 = \theta_1)$, $(q_2 = \theta_2)$.
Energję całego układu da się zapisać jako:

- Energia kinetyczna (oba ramiona, uwzględniając ruch względny): $T = \frac{1}{2} m_1 \dot{\theta}_1^2 + \frac{1}{2} m_2 \left[\dot{\theta}_1^2 + \dot{\theta}_2^2 + 2 \dot{\theta}_1 \dot{\theta}_2 \cos(\theta_1 - \theta_2) \right]$

- Energia potencjalna (grawitacja działa w dół): $V = - (m_1 + m_2) g l_1 \cos \theta_1 - m_2 g l_2 \cos \theta_2$

Wstawiając $(L = T - V)$ do równań Lagrange'a, otrzymujemy dwie nieliniowe równania różniczkowe drugiego rzędu, które później przekształcamy do układu czterech równań pierwszego rzędu (bo tak działa solver numeryczny).

—

Metoda Rungego-Kutty 4. rzędu (RK4)

RK4 to klasyczna metoda numeryczna do rozwiązywania układów równań różniczkowych pierwszego rzędu postaci:

$$\dot{y} = f(t, y), \quad y(t_0) = y_0$$

Jeśli chcemy znaleźć wartość (y_{n+1}) w punkcie $(t_{n+1} = t_n + h)$, to robimy cztery obliczenia pośrednie:

$$\begin{aligned} k_1 &= f(t_n, y_n) \\ k_2 &= f\left(t_n + \frac{h}{2}, y_n + \frac{h}{2} k_1\right) \\ k_3 &= f\left(t_n + \frac{h}{2}, y_n + h k_2\right) \\ k_4 &= f(t_n + h, y_n + h k_3) \\ y_{n+1} &= y_n + h(k_1 + 2k_2 + 2k_3 + k_4) \end{aligned}$$

To coś jak „inteligentne uśrednienie” kilku przybliżeń kierunku w którym idziemy. RK4 jest kompromisem między dokładnością a szybkością — błąd lokalny to $(\mathcal{O}(h^5))$, a globalny $(\mathcal{O}(h^4))$.

W naszym kodzie zastosowaliśmy bibliotekę `solve_ivp()` z `scipy`, która pod spodem domyślnie używa **RK45** — adaptacyjną wersję RK4 z kontrolą błędu i automatycznym dobieraniem kroku.

—

Dlaczego to wszystko działa

Pod spodem mamy: - **nieliniowy** układ dynamiczny (współrzędne pojawiają się wewnątrz trygonometrii), - **chaotyczne zachowanie**, czyli ogromną wrażliwość na warunki początkowe, - **brak zamkniętego rozwiązania analitycznego** — potrzebna jest symulacja numeryczna.

Dzięki mechanice Lagrange'a możemy spisać równania tak, by szanowały zasady zachowania energii i symetrii, a Runge-Kutta pozwala je dokładnie i stabilnie rozwiązać.

Linki dla ciekawskich

- [https://en.wikipedia.org/wiki/Lagrangian_mechanics Mechanika Lagrange'a (EN)]
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Double_pendulum#Equations_of_motion Równania ruchu dla podwójnego wahadła (EN)]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wahad%C5%82o_dwuprzegubowe Wahadło dwuprzegubowe (PL)]
- [<https://myphysicslab.com/pendulum/double-pendulum-en.html> Interaktywny model online (MyPhysicsLab)]
- * [<https://www.myphysicslab.com/> MyPhysicsLab — symulacje fizyczne online]
- [<https://demonstrations.wolfram.com/topic.html?topic=Classical+Mechanics> Wolfram Demonstrations: Classical Mechanics]
- [https://people.maths.ox.ac.uk/suli/numerical_analysis/ Lecture notes: Numerical Analysis, Oxford]

```
import numpy as np
import matplotlib.pyplot as plt
from matplotlib.animation import FuncAnimation
from matplotlib.widgets import Slider, Button
from scipy.integrate import solve_ivp

# Constants and default parameters
g = 9.81

# Default parameters for masses, lengths and initial angles (in radians)
default_params = {
    'm1': 1.0,
    'm2': 1.0,
    'l1': 1.0,
    'l2': 1.0,
    'theta1': np.pi / 2,
    'theta2': np.pi / 2,
    'omega1': 0.0,
    'omega2': 0.0,
}

def double_pendulum_derivs(t, y, m1, m2, l1, l2):
    """Returns the derivatives for the double pendulum system.

    y = [theta1, theta2, omega1, omega2]
    """
    theta1, theta2, omega1, omega2 = y

    delta = theta2 - theta1

    denom1 = (m1 + m2) * l1 - m2 * l1 * np.cos(delta)**2
    domegal_dt = (m2 * l1 * omega1**2 * np.sin(delta) * np.cos(delta) +
                  m2 * g * np.sin(theta2) * np.cos(delta) +
                  m2 * l2 * omega2**2 * np.sin(delta) -
```

```

        (m1 + m2) * g * np.sin(theta1)) / denom1

    denom2 = (l2 / l1) * denom1
    domega2_dt = (- m2 * l2 * omega2**2 * np.sin(delta) * np.cos(delta) +
                  (m1 + m2) * g * np.sin(theta1) * np.cos(delta) -
                  (m1 + m2) * l1 * omega1**2 * np.sin(delta) -
                  (m1 + m2) * g * np.sin(theta2)) / denom2

    return [omega1, omega2, domega1_dt, domega2_dt]

def simulate(params, t_max=20, dt=0.02):
    """Simulate the double pendulum motion with given parameters."""
    t_span = (0, t_max)
    t_eval = np.arange(0, t_max, dt)
    y0 = [params['theta1'], params['theta2'], params['omega1'],
          params['omega2']]
    sol = solve_ivp(double_pendulum_derivs, t_span, y0, args=(params['m1'],
                                                             params['m2'],
                                                             params['l1'],
                                                             params['l2']),
                    t_eval=t_eval, method='RK45')
    return sol.t, sol.y

# Initial simulation data
t, y = simulate(default_params)
theta1_vals = y[0]
theta2_vals = y[1]

def get_positions(theta1, theta2, l1, l2):
    """Calculate positions of pendulum bobs."""
    x1 = l1 * np.sin(theta1)
    y1 = -l1 * np.cos(theta1)
    x2 = x1 + l2 * np.sin(theta2)
    y2 = y1 - l2 * np.cos(theta2)
    return x1, y1, x2, y2

# Create the figure and the animation axes
fig, ax = plt.subplots(figsize=(8, 8))
plt.subplots_adjust(left=0.1, bottom=0.35)
ax.set_xlim(-3, 3)
ax.set_ylim(-3, 3)
ax.set_aspect('equal')
ax.set_title('Double Pendulum Simulation')

# Initialize line and bob markers
line, = ax.plot([], [], 'o-', lw=2)
trace, = ax.plot([], [], '-', lw=1, color='gray') # Optional trace of
second bob
trace_x, trace_y = [], []

def init():
    line.set_data([], [])
    trace.set_data([], [])

```

```
    return line, trace

# Animation update function
def update(frame):
    theta1 = theta1_vals[frame]
    theta2 = theta2_vals[frame]
    x1, y1, x2, y2 = get_positions(theta1, theta2, current_params['l1'],
current_params['l2'])
    line.set_data([0, x1, x2], [0, y1, y2])
    trace_x.append(x2)
    trace_y.append(y2)
    trace.set_data(trace_x, trace_y)
    return line, trace

# Create sliders for initial parameters
axcolor = 'lightgoldenrodyellow'
ax_m1 = plt.axes([0.1, 0.25, 0.3, 0.03], facecolor=axcolor)
ax_m2 = plt.axes([0.1, 0.20, 0.3, 0.03], facecolor=axcolor)
ax_l1 = plt.axes([0.1, 0.15, 0.3, 0.03], facecolor=axcolor)
ax_l2 = plt.axes([0.1, 0.10, 0.3, 0.03], facecolor=axcolor)
ax_theta1 = plt.axes([0.6, 0.25, 0.3, 0.03], facecolor=axcolor)
ax_theta2 = plt.axes([0.6, 0.20, 0.3, 0.03], facecolor=axcolor)

slider_m1 = Slider(ax_m1, 'Mass 1', 0.1, 5.0, valinit=default_params['m1'])
slider_m2 = Slider(ax_m2, 'Mass 2', 0.1, 5.0, valinit=default_params['m2'])
slider_l1 = Slider(ax_l1, 'Length 1', 0.5, 3.0,
valinit=default_params['l1'])
slider_l2 = Slider(ax_l2, 'Length 2', 0.5, 3.0,
valinit=default_params['l2'])
slider_theta1 = Slider(ax_theta1, 'Theta 1', 0, 2*np.pi,
valinit=default_params['theta1'])
slider_theta2 = Slider(ax_theta2, 'Theta 2', 0, 2*np.pi,
valinit=default_params['theta2'])

# Dictionary to hold current simulation parameters
current_params = default_params.copy()

def update_simulation(val):
    """Update simulation based on slider values."""
    global t, y, theta1_vals, theta2_vals, trace_x, trace_y, current_params

    # Update current parameters from sliders
    current_params['m1'] = slider_m1.val
    current_params['m2'] = slider_m2.val
    current_params['l1'] = slider_l1.val
    current_params['l2'] = slider_l2.val
    current_params['theta1'] = slider_theta1.val
    current_params['theta2'] = slider_theta2.val
    current_params['omega1'] = 0.0
    current_params['omega2'] = 0.0
```

```
# Re-run the simulation with new parameters
t, y = simulate(current_params)
theta1_vals = y[0]
theta2_vals = y[1]

# Clear the trace and reset animation frame index
trace_x.clear()
trace_y.clear()
ani.frame_seq = ani.new_frame_seq()
fig.canvas.draw_idle()

# Call update_simulation when any slider value changes
slider_m1.on_changed(update_simulation)
slider_m2.on_changed(update_simulation)
slider_l1.on_changed(update_simulation)
slider_l2.on_changed(update_simulation)
slider_theta1.on_changed(update_simulation)
slider_theta2.on_changed(update_simulation)

# Button to reset sliders to default values
reset_ax = plt.axes([0.8, 0.05, 0.1, 0.04])
button_reset = Button(reset_ax, 'Reset', color=axcolor, hovercolor='0.975')

def reset(event):
    slider_m1.reset()
    slider_m2.reset()
    slider_l1.reset()
    slider_l2.reset()
    slider_theta1.reset()
    slider_theta2.reset()

button_reset.on_clicked(reset)

# Create the animation
ani = FuncAnimation(fig, update, frames=len(t), init_func=init, interval=20,
blit=True)

plt.show()
```

From:

<https://wiki.ostrowski.net.pl/> - Kacper's Wiki

Permanent link:

https://wiki.ostrowski.net.pl/doku.php?id=narzedzia:pendulum_py&rev=1746625622

Last update: **2025/05/07 15:47**